

Draniyê - Destwerdana di Rewşên Tundiya Malbatî de Divê ez çi bizanibim?

Tundiya malbatî, çi psîkolojîk be çi laşî be çi zayendî be, bandorê li gelek kesan dike. Bêhemdî li zarokan celebeke belav a tundiya malbatî ye, lê pir caran tê paşguhkirin, û sedemeke girîng a xisareya zarokan e.

Diraniyê di naskirina kesên bandordar de rolek taybet dilîzin: ew bi rêkûpêk, pir caran bi tenê, nexweşên xwe dibînin. Muayenekirina navçeya serî, stû û devî dikare nîşaneyên destpêkê yê tundiya muhtemel eşkere bike.

Ev kart agahiyên li ser nîşaneyên têkildar û pêvajoyên guncan ên ku divê di rewşên gumanbar de werin şopandin peyda dike, herwiha rêberî li ser belgekirina bijîjkî-qanûnî ya encaman jî dide. Wêne alîkariya belgekirina bijîjkî ya birînan dikin, û her wiha zirara bo cilan û amûrên alîkar jî belge dikin. Razîbûna nivîskî ya nexweş pêwîst e, û ev razîbûn her dem dikare were vekîşandin.

Nîşaneyên girîng di navçeya serî, stû û devî de:

► **Trawmaya rûyî:** Li nîşaneyên trawmaya berê ya diranan an rûyî hay bin, wek şikestinên qedandî yê di wêneyên tîrêjê X de, çirbûna frenulumê bêyî sedemeke diyar, diranên şikestî an ji cih derketî, û birînen di qonaxên cuda yê qenckirinê de.

Kelka diranan a nedermankirî dikare nîşana bêhemdiya diraniyê ya li ser zarokan be.

► Nîşane ev in:

- tevgereke berçav (wek tundî an bêçalakî).
- lênêrîna nepêwîst û bêxwarinî.
- kelka zû ya diranên zarokan, ji dema derketina diranan û pê ve.

Hin gotinên nimûne yê ji bo destpêkirina axaftinê:

- “Tu di hawîrdora xaniyê xwe ya niha de xwe ewle hîs dikî?”
- “Ji ber ku tundiya malbatî mixabin di civaka me de gelek belav e, ez ji hemû nexweşên xwe li ser vê yekê dipirsim.”
- “Heke tu bixwazî, tu dikarî bi dizî bi min re biaxivî. Ez dikarim te agahdar bikim li ser xizmetên şewirmendî û piştgiriya yê din.”

Şewirmendî û alîkarî ji bo pisporan û kesên bandordar:

Jinên ku qurbanîyên tundiya bûne, li seranserê Ewropayê bêpere alîkarî û şewirmendî werdigirin: **Xeta germ a li seranserê Yekîtiya Ewropayê: 116 016**

Dent.DocCard®

Belgekirina Bijîjkî-Qanûnî ya Encamên Diranan
di Rewşên Tundiya Malbatî de

- Her tiştî bi baldarî belge bike, dibe ku ji bo armancên qanûnî pêwîst be.
- Her gav formeke belgekirinê ya standard û kîteke berhevkirina delîlan bi kar bîne.
- Berî lêkolînê, razîbûna kesê têkildar an serperêştîyê wî/wê yê qanûnî bistîne.

Belgekirina Bijîjkî-Qanûnî ya Encamên Diranan
di Rewşên Tundiya Malbatî de

1. Belgekirina Bingehîn / Hûngiliyên lêpîrsînê

- **Agahiyên nexweş:** Nav, roja jidayikbûnê, navnîşan
- **Li ku?** Cihê lêpîrsînê (klînîk/oda acîl).
- **Kengî?** Roj û saeta lêpîrsînê
- **Kî?** Navê lêpîrsîner/**Kesên din jî amade bûn?**

2. Hûngiliyên bûyerê/nexweş

Ji bo axaftin û lêpîrsînê hawîrdoreke aram û bêserûber biafirîne (bi tenê bi nexweş re be). Pîrsên vekirî û rasterast bipirse û rêzê li her red kirina dayîna agahiyan bigire. Gotinan bi eynî peyvan tomar bike.

- Li ku (cih) û kengî (roj, saet) ev bûyer qewimî?
- Sûcdar: nenas/nas? Hejmar? Kî?
- Bilindahî û giranî
- Rewşa derve; rewşa derûnî (rave bike, dadwerî neke); taybetmendiye taybet (wek ducaniyê, seqetî, nexweşî).
- Sohbet bi nexweş re li ser tundiye (erê/na)

3. Dîtinên li derveyî devî

- **Çermê rûyî:** xwînrijîn, birîn, xurandin, şopên şeklî û peteşî (xalên biçûk ên xwînrijîn).
- **Çav, pêlk, konjuktîva û gogeya çavî** (hematoma yekalî, peteşî, hematoma “berçavk”, xwînrijîna berfireh û tevliheviyên dîtinê/dîtina ducar).
- **Werimîna poz** (xwînrijîna poz, girtina poz).
- Guh/navçeya paşîya guh (xwînrijîna binçermî, kêmasiya bihîstinê).
- **Stû.**
- **Mukoza lêv/lêva** (xwînrijîn, çirbûn, peteşî).
- Şikestina qulikê serî û rûyî (wek hestiyê rûvî an eng).

4. Dîtinên hundirê devî

- Şikestin, derketina ji cih a diranan û şikestina protezên diranan.
- Şikestina engê jorîn an jêrîn (wek dengê qirçînê an derketina ji cih).
- Birîna mukoza rûyê hundir, qirikê û zimên (dibe ku aloziya daqurtandinê çêbike).
- Rewşa diranan.

5. Ronahîkirin û dîtinên din

Her birîna xuya an ravekirî ya derveyî valahiya devî tomar bike, wek hematoma, birîn, werimîn, şopên gezîne, tevliheviyên dîtinê, seqetî di meşê de, serxweşî û vêrbûn.

- **Li ku?** Cih (bi taybetî navçeya serî, rûyî û stûyî).
- **Çi?** Cureyê birîne (wek hematoma an çirbûn).
- **Çawa?** Mezinahî, şikl, reng û kûrahî.